

Українські меценати — особи, українського походження або ті, що безкорисливо матеріально підтримували (підтримують) розвиток української культури, освіти, охорони здоров'я та незахищені категорії населення. Українське меценатство має досить давню історію, починаючи з часів Київської Русі і закінчуючи початком ХХІ століття. Україна, так історично склалося, довгий час не мала державності, яка стала б на захист української культури, мистецтва, освіти, науки, мови. Тому знаходились філантропи та шанувальники українства, які зробили вагомий внесок у збереження та розбудову української нації. У цій статті названо в хронологічній послідовності окремі вагомі приклади меценатів як українського, так і неукраїнського походження, але діяльність яких була спрямована на українські терени.

Ярослав Мудрий — великий будівничий держави й покровитель всіх муз у Київській Русі, був, також, ктитором, вкладаючи у будівництво кошти не тільки державні, а й власні. У 1037 році було збудовано церкву Св. Софії.[2] Князь опікувався школами, бібліотеками. Мав одну з найбільших бібліотек у світі, таємницю місцезнаходження якої до сьогодні не розкрито. Заснував у Новгороді школу для юнаків

Володимир Мономах був письменником, переконаним поціновувач книжності й культури, покровителем освіти. У своєму «Повчанні дітям» він виклав обов'язки князя по відношенню до бідних:

« «Будьте батьками сиріт, не залишайте сильним губити слабких, не залишайте хворих без допомоги».[3]
»

У пер. пол. XII століття купці купців у Києва, на Подолі за власний кошт збудували храм Св. Богородиці Пигороці, покровительки торгівлі хлібом.

Мстислав
Володимирович
Мономах дав перші
фундуші на
будівництво Чернечої
обителі Різдва
Пречистої Богородиці
у Луцьку. Він же у
Володимирі-
Волинському
побудував церкву
Успення Пресвятої
Богородиці.

У Холмі Данилом
Галицьким було
збудовано церкву Св.
Івана.

Князь Костянтин Острозький був дуже багатою
людиною. Уславився князь і як захисник
православної віри, даючи щедрі пожертви на
храми. Князем було споруджено дві церкви у
Вільно, а в Острозі заснував монастир Святої
Трійці. Острозькі постійно підтримували
великими грошовими пожертвуваннями Києво-
Печерський монастир.

Петро Конашевич-Сагайдачний багато уваги приділяв релігійним та культурним справам України. З його діяльністю пов'язують заснування Київської колегії, яка згодом перетворилася на знамениту Києво-Могилянську академію. Сам він був випускником Острозької Академії. Він опікувався Київським та Львівським братством. До Київського Братства він увійшов разом з усім Військом Запорозьким, пожертвувавши кілька тисяч польських злотих на відновлення Богоявленського монастиря та підтримку братської школи. Також надавав матеріальну підтримку школам, був ктитором та фундатором Братського Київського монастиря, надавши йому заможні села. Львівському братству заповів півтори тисячі золотих червінців. Піклувався і про інші монастирі, церкви і школи. У заповіті Петро Сагайдачний наказував нажити ним майно, яке було не малим, віддати «...на науку і на навчання діток християнських при церкві Успіня Пречистої Богородиці, на виховання бакалаврів учених й на вічні літа задля пожитку їхнього офірував»

Петро Могила — київський митрополит, який вклав значні засоби у культурно-релігійні цілі. Ним було : реставровано св. Софію, Видубецький храм, церкви Трьохсвятительську й Спаса. У 1631 році Петро Могила відкрив Лаврську школу. Помираючи, Петро Могила у заповіті передав колегії все своє майно, кошти і цінності — бібліотеку, будинки, дворові місця на Подолі, половину худоби і інвентаря зі свого хутору Непологи, село Поздняківку, більше 80 тис. злотих, срібний посуд, свою одягу митрополита і митру, прикрашену сімейними дорогоцінними каменями, хрест і навіть тканини — на одяг студентам.

Кирило Розумовський

Олексій Розумовський

Родина Розумовських також зробила вагомий вклад в культуру України. Найбільшу пам'ять про свій рід Розумовські залишили у будівництві собору Різдва Богородиці (1752–1763) в Козельці, де похована його фундаторка Наталія Дем'янівна Розумовська, мати Олексія та Кирила. Козелецький собор, збудований за проектом В.Растреллі і вважається зразковим витвором стилю бароко.

Гетьман Іван Мазепа витратив на будівництво та реставрацію церков, храмів, монастирів суму, яка була більша як 10 річних бюджетів Гетьманщини, опікувався літературою, наукою, мистецтвом. Завдяки гетьману, Київсько-Могилянський колегіум у 1701 році отримав статус «академії». Для цього навчального закладу він виділяв постійно кошти. Коли гетьман помер, то козацька старшина у Бендерах точно і не підрахувала суму, яку витратив гетьман на меценатські потреби у "побожному намірі на будову багатьох церков і монастирів, на милостині... ". Крім архітектури, Мазепа приділяв увагу і книгам. У Батурині у нього була власна бібліотека, вражений якою був французький дипломат Жан Ба Моз, побувавши у Батурині. Іван Мазепа допоміг Антону Радивиловському видрукувати «Венец Христовь», а Завруцькому — твір «Мысленный Рай», при цьому Мазепа нагородив його ще й селом Чорториєю. "Канонь Пресвятої Богородиці Осмогласній ", який було надруковано у 1696 році в Печерській Лаврі, містить на останній сторінці напис, де називає Мазепу «благодетелем святаыя обители Печерскія Київскія».

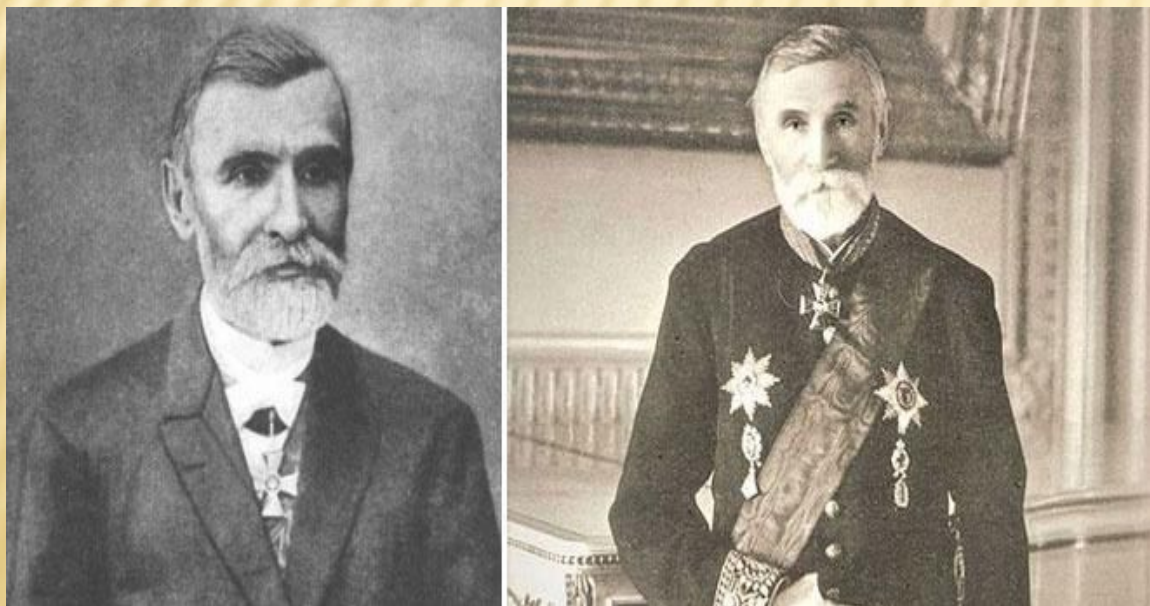
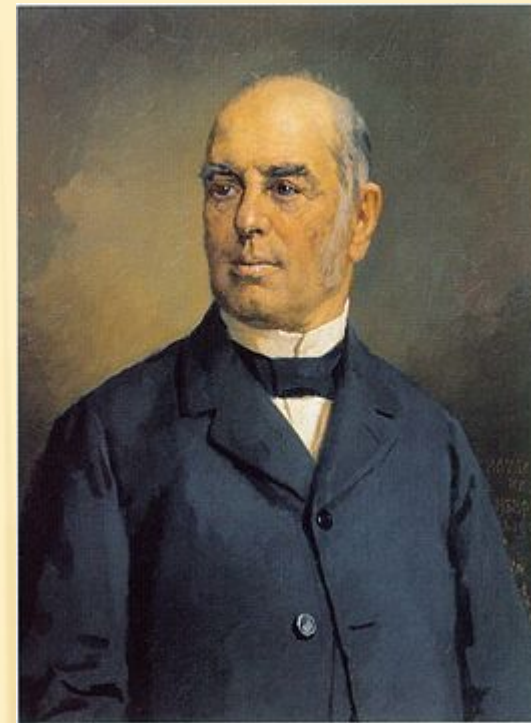
Ханенко Богдан Іванович був українським промисловцем, колекціонером, меценатом. Сім'я Ханенків володіла цінною колекцією творів мистецтва і зібранням букіністики. Богдан Іванович одним з перших почав збирати давньоруські ікони. Крім того, він зіграв ключову роль у заснуванні Київського художньо-промислового і наукового музею, відкритого в 1904 році.

В цей час колекція Ханенків представлена в Державному музеї західного і східного мистецтва

У 1865 році Скоропадський став головою Прилуцької повітової училищної ради, і почав займатися меценатською діяльністю в сфері освіти та науки. Іван заснував пансіон для підготовки народних учителів, учнями цього закладу могли стати тільки сільські діти, найкращі випускники сільських училищ, заснував перше в місті жіноче початкове училище. При його фінансовому сприянні було відкрито безліч шкіл і гімназій. В особняку Івана Скоропадського місяцями жили письменники, художники, музиканти. Саме завдяки Івану Скоропадському, в Україні з'явився один з найкращих дендрологічних парків Європи — Тростянецький парк, куди з усіх кінців світу були зведені екзотичні рослини, дерева і кущі.

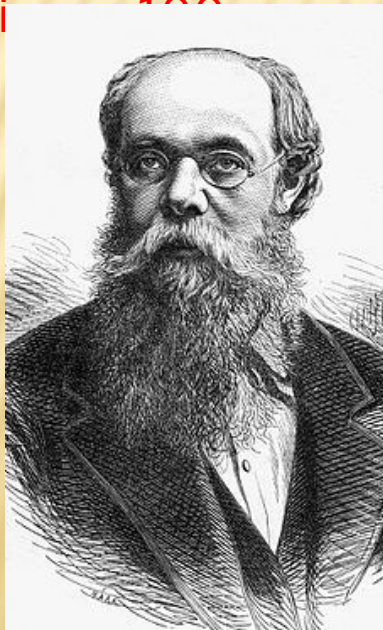
Харитоненко Іван Герасимович виділяв величезні суми на благодійність. Завдяки йому були побудовані Сумський дитячий притулок, гуртожиток для студентів Харківського університету, Харківське духовне училище, Сумське духовне училище, кілька церков. Іван Харитоненко був нагороджений золотою медаллю на Анненській стрічці за пожертви на створення в Сумах громадської пожежної команди, отримав орден Святої Анни за меценатську допомогу в будівництві Сумської міської лікарні

Микола Терещенко, склавши капітал, фінансово підтримував Перше комерційне училище, Політехнічний інститут, Києво-Подільську жіночу гімназію, Міський музей старожитностей і мистецтва, Пироговську лікарню. Саме завдяки меценату Терещенку у Києві з'явився «ОХМАТДИТ» (Спочатку — «безкоштовна лікарня цесаревича Миколи для чорноробів»). За внесок у розвиток Києва в 1892 році Микола Артемович отримав звання почесного громадянина міста

Український письменник, перекладач Кониський Олександр Якович, у Полтаві, служив, він не тільки організував недільні школи, а й сам писав для них книги. Пізніше свій полтавський досвід він застосував у Києві, заснувавши в місті кілька недільних шкіл. Як член Київської міської ради, Олександр любив впровадження української мови в школах, видавав популярні на той час книги і підручники («Українські прописи» (1862), «Арифметика, або щотніця» (1863), «Граматика або перша читанка Задля початку вчень» (1882). Кониський був одним із засновників Літературного товариства ім. Тараса Шевченка у Львові. Заснував у Києві видавництво «Вік», в якому були опубліковані бі...

Початок родині дав Федір Симиренко, який із трьома братами Яхненками заснував фірму «Брати Яхненки й Симеренки». Будуючи на Черкащині завод для обробки буряків, спорудили лікарню на 150 ліжок, шестикласну школу, театр, газове освітлення. У голодному 1830 році годували десять тисяч селян. Протягом 40 років Симиренки передавали одну десяту своїх доходів на розбудову української культури. Вони фінансували журнали «Україна», «Рада» та ін. Матеріально підтримували М. Драгоманова, М. Коцюбинського. Свій маєток ціною близько 10 млн крб. Василь передав на потреби української культури

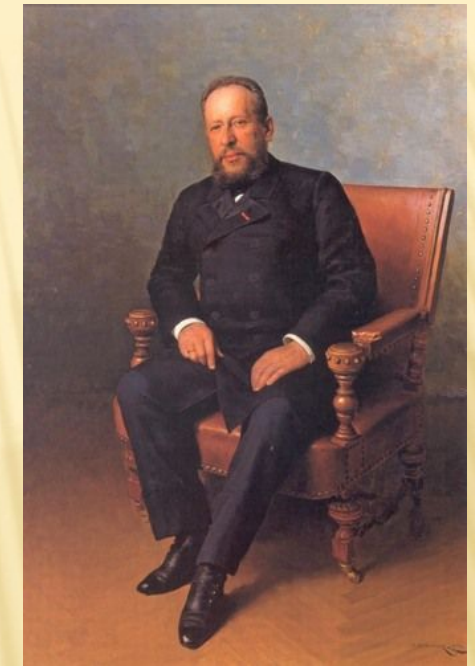
Меценатство для Чекаленка було найголовнішою справою. У нього був принцип: «Треба любити Україну не лише до глибини душі, а й до глибини власної кишені». Багато благодійних актів було зроблено для розвитку української мови. Є. Чикаленко покровительствував Данилові Мордовцю, а коли той написав українську історичну повість «Дві долі», виділив йому тисячу карбованців. Письменник відмовився від гонорару і на ці гроші Львівське Наукове товариство ім. Т. Шевченка заснувало фонд ім. Д. Мордовця для допомоги українським письменникам. Допомагав журналові «Київська старовина», оплачуючи статті, які там друкували дописувачі. Тут з'явилися твори Коцюбинського, Винниченка, Яновського та ін.. Особливо Чикаленко цінував історичні твори про український народ. Коли М. Грушевський звернувся до громадськості зібрати гроші на будівництво Академічного дому для студентів-українців у Львові, для цієї справи Євген Харлампійович виділив 25 тис. крб. Щойно у 1905 році було видано царський маніфест про свободу слова, як Чикаленко став ініціатором українського тижневика. Цим виданням стала газета «Рада». В складних умовах довелось навіть заставити майно, але газета існувала. Коли проживав у

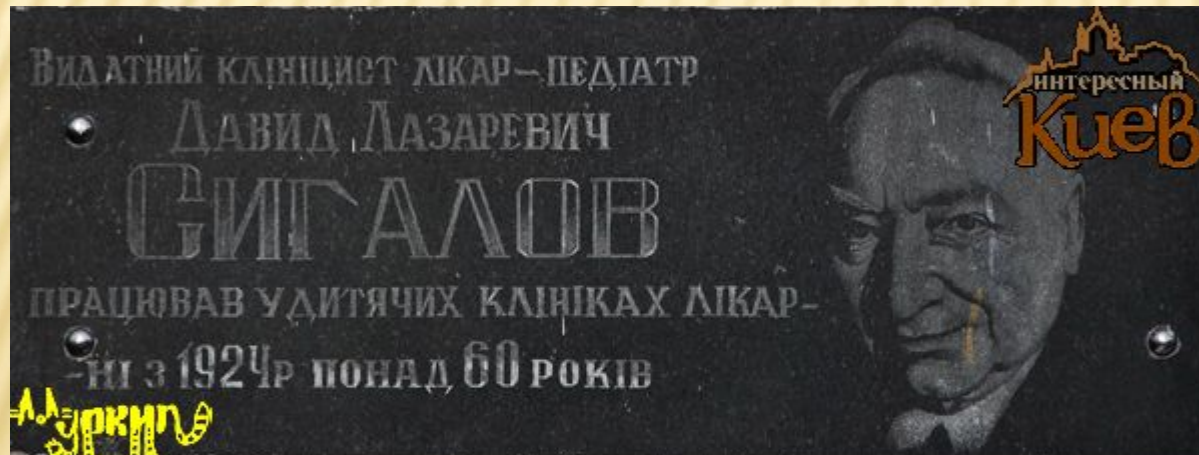
Семен Могилевцев, оселившись в Києві, зробив багато для розбудови міста за власний кошт. Серед його благодіянь участь у створенні Київського політехнічного інституту, Педагогічного університету ім. Драгоманова та Педагогічного музею, виділяяв кошти не тільки на освіту, а й на розвиток медицини та культури у Києві.

Дідушицький захоплювався колекціонуванням рідкісних зоологічних, ботанічних і мінералогічних експонатів. У 1857 році перевіз свої колекції до Львова, в 1880 році подарував їх, разом з побудованим на той час музеєм, місту. Музей графа Дідушицького був відомий у Східній Європі і славився унікальними зборами природних багатств, фольклору та старини.

Бродський Лазар багато коштів витрачав на благодійність і будівництво. На його кошти утримувалась єврейська лікарня в Києві, установи єврейської освіти, фінансував установи загальноміського значення — Бактеріологічного інституту, Бесарабського критого ринку, підтримував розвиток трамвайного сполучення. Саме засобами Бродського була зведена Хоральна синагога, найбільша в Києві. Будівля

Тадей Рильський давав безкоштовні юридичні консультації селянам, складав потрібні папери, виступав адвокатом в судах. У своєму будинку утримував православну церковнопарафіяльну школу, пізніше збудувавши для неї окреме приміщення, оплачував учителя і сам учителював. Максим Рильський також відзначений своєю доброчинністю. Вже будучи депутатом, вирішував безліч питань, з якими до нього звертались люди. Також Максим намагався отримати від уряду кошти на будівництво сільських шкіл, підтримував талановитих юних музикантів і художників, досвідчених письменників зі сталінських концтаборів.

Як видатного колекціонера, мецената слід згадати київського педіатра Давида Лазаревича Сігалова. Все життя Давид Сігалов присвятив колекціонуванню картин, передавши їх потім в дар Київському музею російського мистецтва.

Сергій Тарута є одним із засновників приватного музею національного культурного надбання «Платар», що володіє найбільшим приватним зібранням старожитностей Трипільської доби. За останні роки для людей з обмеженим зором була влаштована виставка Юрія Білака «Доторкнутися і побачити». Також світ побачили виставки: «Велика цивілізація Старої Європи: Кукутень-Трипілля (VI—III тис. до Р. Х.)» у Ватикані, «Православна ікона Росії, України, Білорусі до 1020-річчя Хрещення Русі» (представлено понад 100 раритетів XIV–XIX століть), «Україна — світові» у Варшаві та «Україна: від Трипілля до Київської Русі» в США. Меценат фінансував археологічні та реставраційні роботи на території історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця» в Батурині та Міжнародний поетичний фестиваль «Каштановий дім» (проводиться щорічно з 2007 р.) Заснував премію Арсенія та Андрія Тарковських

У 2006 р. створено Благодійний фонд Віктора Пінчука, головою Фонду є Віктор Пінчук, та Центр сучасного мистецтва PinchukArtCentre — найбільший центр сучасного мистецтва в Східній Європі. Серед головних проєктів:

- Акція «Година Бути разом», в рамках якої відбувся благодійний концерт сера Пола Маккартні на Майдані Незалежності в Києві.
- Проведено 11 масштабних виставок відомих зарубіжних та українських художників у PinchukArtCentre.
- У 2008 р. заснована Премія PinchukArtCentre — перша загальнонаціональна премія у сфері сучасного мистецтва. Вручається раз на два роки молодим українським художникам (до 35 років).
- У червні 2009 р. PinchukArtCentre представляв Україну на 53-й Венеціанській бієнале. В Українському павільйоні експонувалася виставка Іллі Чичкана (Україна) та Міхара Ясухіро (Японія) «Степи мрійників».
- Підтримка камерного оркестру «Пори року» з моменту його заснування в 1993 р

Рінат Ахметов засновник Благодійних фондів «Розвиток України» та «Ефективне управління».

Мету своєї меценатської діяльності бачить у підтримці найважливіших об'єктів української культурної спадщини та в розширенні доступу українських громадян до надбань світової культури. Найважливішими проектами є:

- Завершення реставрації Будинку митрополита на території «Софії Київської».
- Виставка бронзової скульптури з колекції Людовика XIV «Аполлон у кузні Вулкана» — перша виставка, привезена із Лувру в Україну.
- Робота над відновлення Національного музею народної архітектури та побуту в с. Пирогово
- Фіна...

Дмитро Фірташ засновник благодійних фондів— Фонд "Буковина" та FIRTASH Foundation.

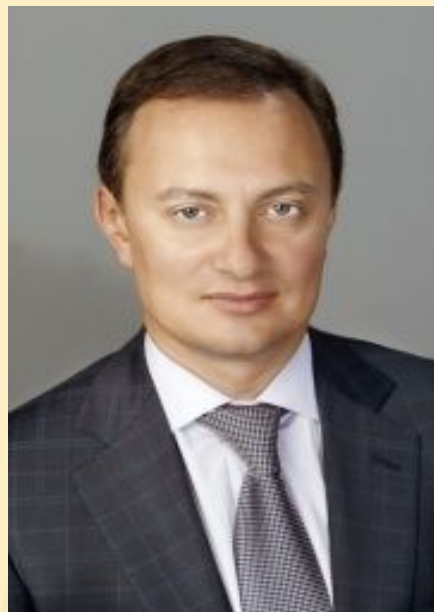
2008 року за фінансової підтримки Дмитра Фірташа в Університеті Кембриджа відкрито Програму Україністики, що має на меті вивчення культурної спадщини України у Великій Британії та поза її межами. З 2010 року програма запрацювала на постійній основі.

- 2008 року в рамках проекту «Зігрій любов'ю дитину» профінансував купівлю житла для 120 багатодітних сімей у Тернопільській та Чернівецькій областях.
- 2010 року заснував благодійний фонд DF Foundation. Виділив 10 мільйонів гривень для постраждалих від повені у Чернівецькій області. Заснував Українську стипендіальну програму, що надає можливість безкоштовно отримати магістерський ступінь в Кембриджському університеті українським студентам.
- У 2010—2011 роках фінансував будівництво Свято-Троїцького собору Свято-Вознесенського монастиря у селі Банчени Чернівецької області та будівництво студентського містечка Українського католицького університету (УКУ) у Львові.
- 2011 року надав фінансову підтримку другому Міжнародному поетичному фестивалю Meridian Czernowitz, що відбувся у Чернівцях та ювілейним урочистостям з нагоди 70-річчя Богдана Ступки у Києві.
- З 2011 року підтримує розвиток шкільної хімічної освіти в рамках спільного проекту із МОНМС України.
- На постійній основі надає благодійну допомогу своїй малій батьківщині селу Синьків, Тернопільської області та районному центру — Заліщикам.
- Надає підтримку професійним театрам та іншим закладам культури. В переліку, зокрема: театр ім. Івана Франка (м. Київ), театр ім. Ольги Кобилянської (м. Чернівці), Дім органної музики (м. Чернівці), Обласний музей (м. Чернівці), театр ім. Миколи Куліша (м. Херсон), театр ім. Леся Курбаса (м. Львів).

Воронов Ігор — власник однієї з найбільших у Східній Європі колекцій скульптури і живопису, творець Арт-фонду Воронова. Ним було влаштовано першу в Україні виставку мініатюр Огюста Родена та Олександра Архипенка, експонування творів Олександра Архипенка, Пабло Пікассо, Амадео Модільяні, Альберто Джакометті, Костантина Бранкузі на виставці «Арт-Київ», дні російської культури в Російському музеї «Мистецтво андеграунду і нонконформізму»

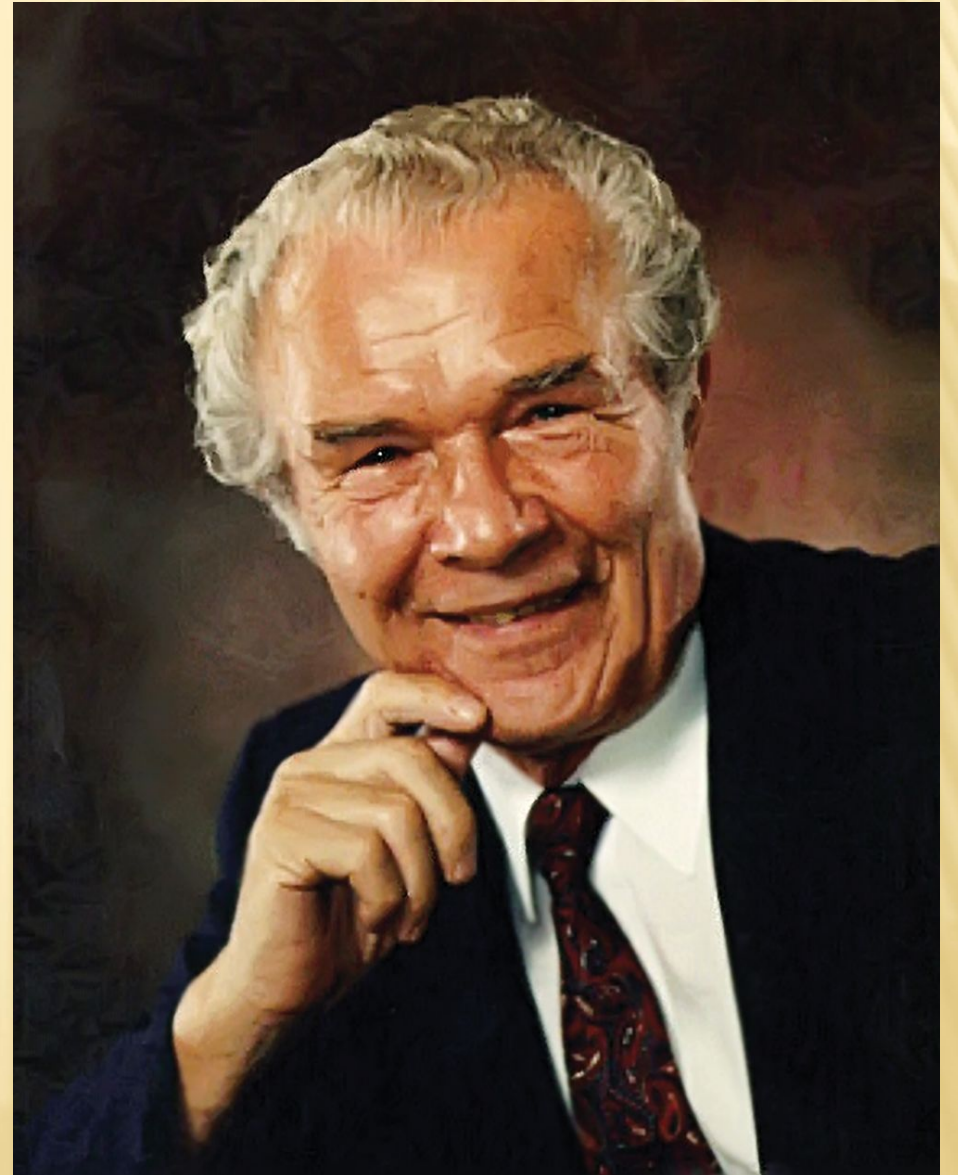

Дмитро Андрієвський — підтримка театрального та образотворчого мистецтва, поширення культурологічних знань. Ним організовано Міжнародний фестиваль театральних шкіл «Надхнення» в Києві. Меценат фінансував участь Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого у Всесвітньому фестивалі в Пекіні, проект «Бібліотека мистецтв», встановлення пам'ятника українській поетесі Отелізі на території студентського містечка університету «КПІ»

Олександр Прогнімак є фундатором «Алекс Арт Премії», заснованої в галузі культури, мистецтва та освіти. У 2009 році заснував громадську організацію «Клуб меценатів», покликану сприяти відродженню та збереженню національних культурних традицій. 2009 за його ініціативою відкрито Alex Art House — Культурно-просвітницький центр, розташований на Подолі, складається з трьох галерей приватних колекцій та Музею

Петро Яцик, уродженець села Верхнє Синьовидне на Львівщині. До Канади емігрував у 1943 році, де здобув вищу освіту і розвивав будівельний бізнес. Уже з кінця 50-х років П.Яцик направляв кошти на наукові та культурні проекти української діаспори, один з них — фінансування багатотомної «Енциклопедії українознавства». Серед найвідоміших проектів, профінансованих Яциком, стало видання англійською мовою «Історії України-Русі» М. Грушевського, на яке він пожертвував 15 млн дол. П. Яцик був фундатором Міжнародного благодійного фонду «Ліга українських меценатів» і став його почесним президентом та Інституту українських студій Гарвардського університету (США), створив центр досліджень історії України ім. П.Яцика при Альбертському університеті (Канада), Освітню фундацію ім. Петра Яцика. Сума пожертв на розвиток українства закордоном становить понад 16 млн доларів. За плідну меценатську діяльність нагороджений «Почесною відзнакою Президента України» (1996 р.). У 2000 році заснував Міжнародний конкурс знавців української мови

Гуцуляк Ераст родом із Рівненщини, як син хорунжого УГА у 1948 році із родиною емігрував до Канади. Завдяки наполегливій праці заснував аптечний бізнес, що дало можливість розвинути меценатську діяльність спочатку у Канаді, для підтримки української діаспори, а потім і в Україні. Одним із найбільших вкладів у розбудову державності України є купівля будинку для Посольства України в Канаді вартістю 615 тис. доларів. Крім того, він виділяє значні кошти на вшанування жертв Голодомору, видавничої справи, функціонування Острозької академії та гімназії у рідному місті Рівному.

Володимир Кашицький народився у с. Підбуковині поблизу Перемишля. Пройшов горнило Другої світової війни, був тяжко поранений у 1944 р. під Варшавою, що привело до втрати обох рук. Силою волі продовжив існування, зайнявся виробництвом морозива. Після проголошення України незалежною, переїхав до Львова, тут допомагав Народному рухові, «Просвіті», був спонсором видавництва українських книг. За свою діяльність був удостоєний звання «Галицький лицар-2001»

Марія Фішер-Слиж народилась в Коломиї (Західна Україна). Разом з родиною змушена була емігрувати до США, де зайнялась медициною. Після смерті чоловіка переїхала до Торонто, де поринула в громадську діяльність. Дітищем Марії Фішер є Канадсько-українські бібліотечні центри, вона сприяє видавничій справі в Україні, особливо в Криму, так як її турбує стан української мови в цьому регіоні. Вона стала спонсором 9 тому, книги 2, частини 2 Історії України-Руси Михайла Грушевського.

Конец